

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit. II. De Denunciationibus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

compurgantium, quam pro minoribus, affer-
tur à Panor. in supracit. *c. inter 10. de purg. ca-*
non. quia majores habent notitiam plurium, &
facilius propter potentiam inveniunt Compur-
gatores, quam minores, qui nec habent tot
notos, nec facile possunt alios inducere ad se
purgandum, quia Compurgatores sunt volun-
tarii, & non possunt compelli sicut alii Testes.
Adde & aliam congruentem rationem: quia quo
altioris Ordinis aliquis est, eo magis est expo-
situs oculis reliquorum, ejusque bono, vel ma-
lo nomine, & exemplo, populus facilius exci-
tatur: congruum igitur fuit, ut si quando ali-
quis ejusmodi purgandus esset ab infamia, qua
aspergebatur, manifestius purgaretur, multipli-
catis Testibus innocentiae suae. Hodie tamen
numerum Compurgatorum esse arbitrarium
Judici, habito respectu ad criminis enormita-
tem, qualitatemque personae, & infamiae docet
ibid. idem Abb. post Gloss. in eod. *cap. inter. v.*
quarta decima manus.

T I T. II.

De Denunciationibus.

1. **A**Lter modus instituendi criminales causas
juxta sacros Canones (ut in præced. tit. di-
ctū fuit) est denunciatio, quo nomine intelli-
gitur,

ur, *criminis manifestatio legitime facta Superi-
ori sine inscriptione, ut sumitur ex Host. in sum.
de denunciationib. §. quid sit denunciatio.* Modus
hic instituendi criminale iudicium in eo differt
ab accusatione, quod in hac Accusator sese in-
scribat ad probandum crimen, & ideo adesse
non possit per Procuratorem, sed personaliter,
ut in præced. tit. dictum est; secus in denun-
ciatione delator: unde postquam iste, sive per
se, sive per Procuratorem crimen detulerit; re-
liqua omnia iudicii, & processus criminalis
sunt à Judice ex officio suo expedienda: & pro-
pterea denunciatio dicitur à Juristis remedium
extraordinarium, quia attentò Jure civili scri-
pto regulariter procedi non potest in crimina-
libus, nisi ad instantiam Accusatoris, exceptis
quibusdam casibus in Jure permissis, ut tradit
Jul. Clar. lib. 5. receptar. sentent. q. 7. n. 1.

2. Dixi *attentò jure civili scripto*: quia vigo-
re consuetudinis videtur denunciatio jam tran-
sisse in remedium ordinarium; cum sæcularis
etiam fiscus soleat constituere Advocatos, vel
Syndicos fiscales, qui quælibet crimina denun-
cient, ac deinde Judices procedunt ex officio
suo. De Jure tamen Canonico dici debet denun-
ciatio simpliciter & absolutè remedium ordi-
narium, quia generaliter concessa est in
*cap. qualiter, & quando 24. circa finem, cap.
super his 16. de accusationib. c. licet Heli 31. de sim.*
&

& docet Azor. p. 3. lib. 13. cap. 21. dub. 3.

3. Quamvis tamen denunciator non se inscribat ad pœnam, ut dictum est; illud Juris statutum est ad coercendam facilitatem calumniandi, quæ oriri poterat à sublatione inscriptionis, ut si postea in judicio nihil de criminibus denunciatis probatum fuerit, denunciator ab officio, & beneficio suspendatur, donec suam purgaverit innocentiam, scilicet, quod non calumniandi animo ad crimina proponenda processit, ut habet textus in *c. fin. de calumniat.*

4. Hæc dicta procedunt potissimum quoad denunciationem judicialem. Dividitur enim communiter à Canonistis denunciatio in quadrifariam, ut videre est apud Panor. in *c. novit. de Judiciis n. 33. in fine*, ut alia sit Evangelica, quæ etiam dicitur charitativa: alia judicialis; alia Canonica quæ videlicet per Sacros Canones est introducta; alia regularis qua proceditur in Religiosis Ordinibus contra Regulares juxta eorum Constitutiones, & Regulas. Sed quia ipsa Canonica, & Regularis, vel est judicialis, vel Evangelica; ideo congruentius dividi denunciatio universaliter potest, prout dividitur à Theologis, in Evangelicam, & Judicialem.

5. Denunciatio Evangelica est, qua crimen defertur ad Superiorem tamquam ad Patrem, ad privatam emendationem proximi delinquentis, ex charitate procedens: fierique illa

debet juxta ordinem institutum à Christo Domino Matth. 18. in illis verbis: *Si peccaverit in te frater tuus &c.* Denunciatio judicialis (quæ potissimum huc spectat) est qua crimen deferatur ad Superiorem tanquam ad Judicem; fierique illa aliquando solet, vel civiliter, ut cum per ipsam privatum dumtaxat interesse aut satisfactio intenditur; vel criminaliter, ut cum intenditur publica vindicta, seu pœna ob utilitatem publicam, & in hoc sensu procedit illa judicialis denunciationis divisio, quam Doctores tradunt, ut alia fit judicialis denunciatio civilis, seu privata, alia criminalis, seu publica.

6. Quod attinet ad crimina, personas, & conditiones in denunciatione servandas, distinguendum est inter forū sæculare, & Ecclesiasticum. In foro sæculari admittitur de jure denunciatio judicialis publica delictorum ad idem forum pertinentium, quæ procedat ab Officialibus publicis ad hoc muneris deputatis, ex *l. ea quidem 7. C. de accusat.* Quinimo de consuetudine satis communiter recepta admittitur quoque procedens à quacumque persona privata, quia publicæ utilitatis est notitiam delictorum quocunq; modo ad Judicem pervenire, ne permaneant impunita, ut testatur *Clar. in cit. qu. 7. num. 2.* Denunciatio autem judicialis privata, per quam agitur ad interesse privatum denunciantis, admittitur de jure civili, si

V

proce-

procedat ab eo cuius interest, supposito quod agere sive accusare sit prohibitus, ut puta quia est servus, & conqueritur de Domino, quia est filius, & conqueritur de patre &c. ex l. 1. §. quod autem ff. de off. Praef. Urb. Abb. in c. novit. 1. de judic. n. 48. aliique communiter. Aequitatis enim est, ut qui via ordinaria exclusus est à suo jure prosequendo via saltem extraordinaria admittatur.

7. In foro Ecclesiastico denunciatio Evangelica, seu charitativa admittitur generatim, & indistinctè à quocumque fiat, quia omnibus generatim præceptum est à Christo Domino, ut quod in ipsos frater peccavit Ecclesiae dicant, si ex privata monitione non resipuerit, Matth. 18 Denunciatio etiam judicialis in eodem foro admittitur à quocumque procedat, dummodo quis non sit publicus concubinarium, si præsertim fuerit propterea excommunicatus, aut dummodo non sit conspirator inimicus contra denunciatum, aut juramenti præstiti transgressor, aliisque criminibus irretitus: hi enim sicut ab accusando, & testificando, ita & à denunciando judicialiter repelluntur ex c. cum porteat 19. & seq. de accusat.

8. Item quod attinet ad qualitatem criminum, & personarum denunciandarum, ejusdem generis denunciatio in eodem foro non admittitur, nisi ubi crimen est Ecclesiastici, vel mixti

mixti fori, aut ubi persona denuncianda est specialiter subiecta Ecclesiæ, qualis est Clericus, vel ubi in foro sæculari deficit Judex, qui iustitiam administret, & sic de reliquis similibus, quæ videri possunt distinctè narrata apud Azor. p. 3. lib. 13. cap. 21. dub. 4.

9. Cum autem denunciatio sit præambula inquisitioni faciendæ per Judicem ex officio; inde fit, per ejusmodi denunciationem deferri non posse regulariter nisi crimen, quod in foro exteriori probari possit, & regulariter nisi de quo aliqua infamia orta sit: sive sermo sit de denunciatione faciendâ in foro Ecclesiastico, sive de faciendâ in foro sæculari. Frustra enim & cum solo famæ dispendio, adeoque injustè ad Judicem deferretur crimen ex ejus officio puniendum ubi nulla eidem suppeteret via illud cognoscendi, & prosequendi inquisitionem. Secus videtur asserendum pro denunciatione Evangelica, quæ cum non tendat ad pœnam, sed solum ad privatam emendationem denunciari, locum habere videtur, etiam ubi crimen pro foro exteriori probari non posset.

10. Quæstionis est utrum ante omnem & quamlibet denunciationem, præcedere semper necessario debeat monitio privatim facta? Ratio dubitandi est: quia in *c. Qualiter & quando* 24. circa finem *de accusat.* habetur, quod sicut accusationem legitima debet præcedere

inscriptio, & inquisitionem clamorosa insinuatio seu infamia, sic & denunciationem charitativa monitio prævenire.

11. Hanc quæstionem ex pluribus quos refert, resolvit Azor. *in cit. cap. 21. dub. 5.* per distinctionem multiplicem. Vel sermo est de denunciatione quæ fiat in foro sæculari, vel defecta in foro Ecclesiastico. Ad denunciationem judicialem primi generis sive generalem, sive specialem & privatam, docet non necessario prærequiri monitionem privatam: item nec ad denunciationem judicialem, quæ fiat in foro Ecclesiastico (quam Canonistæ & legistæ Canonicam appellant, hoc est per Canones inductam) si generalis sit: secus autem si sit specialis, pro qua cum communi sententia docet opus esse præcedenti monitione, sive hæc trina esse debeat, juxta sententiam Innoc. Host. & aliorum in *c. Novit. 13. de judic.* sive sufficiat esse binam, juxta sententiam Panor. in eod. *c. Novit. n. 5.* semel privatim & secreto *inter te & ipsum solum secundo coram uno vel duobus testibus*, juxta ordinem prærequisitum ad denunciationem Evangelicam.